

## LES RELACIONS FAMILIARS I LA SEVA INFLUÈNCIA EN LA VIDA ESCOLAR

Ramon Casals. *Professor de matemàtiques a l'IES Leonardo da Vinci de Sant Cugat del Vallès.* rcasals6@xtec.cat

Mestres, professors i professores sabem que l'escola no comença ni acaba en ella mateixa. Sabem que l'actitud dels nens i nenes i dels adolescents a l'escola ve condicionada pel dia a dia a casa, per les relacions que mantenen amb els pares i mares, per si passen moltes hores sols o no, per si parlen molt o poc amb els progenitors i, sobretot, per si els adults els ho deixen fer tot, els ho permeten tot o, al contrari, per si els han ensenyant des de petits que no tot es pot fer i els han acostumat a tenir drets, però també deures.

Hi ha qui es queixa que els mestres ho tenim difícil perquè les famílies estan desestructurades, sense saber ben bé si aquesta desestructuració es refereix al model familiar en si (format per pare-mare i fills, per una família monoparental o pel pare o la mare que conviu amb una altra parella i tal vegada els fills d'aquesta...) o si la desestructuració fa referència a una determinada situació caòtica en la relació pares-fills, al paper que tenen els nens i nenes a les cases o, en un nivell més general, a la crisi d'autoritat familiar i social.

Algunes veus posen l'èmfasi en els nous models sociolaborals, que amb la incorporació generalitzada de les mares al mercat laboral han comportat una manca de referents a les cases, on els fills passen massa hores sols, no troben ningú quan tornen de l'escola i ells mateixos s'han d'espavilar amb el dinar o el sopar, reescalfant-se un plat al microones o un precuinat al forn. D'altres fan responsables de la situació la manca de control per part de mares i pares de l'ús que els nens i joves fan de la televisió, d'internet o de les diferents modalitats de jocs electrònics. Algú demana a l'autoritat competent que controli els continguts televisius i es queixa que certs programes i concursos potencien la cultura de l'èxit i de la fama basant-se en el buit, en el no-res, en el fet mancat de mèrit de "sortir a la tele" —com si això fos un valor en si— en lloc de fomentar la recerca de l'èxit a partir de l'esforç i del treball. Potser fins i tot algú va més enllà i diu que la nostra feina, la de mestres i professorat, es fa difícil en un món despersonalitzat, globalitzat i governat per la tirania d'una economia que

La vida familiar té una repercussió decisiva en les actituds dels nens i nenes, i també dels adolescents, a les escoles

aplica la seva lògica de forma implacable i deixa poc marge a l'idealisme, a la il·lusió, a l'anhel de millorar el món de nens i joves i els aboca a un materialisme pragmàtic, mancat de valors i d'humanisme.

La meua experiència com a professor (catorze anys a primària i setze a secundària) i com a director (quinze anys, tant en centres de primària com de secundària) m'ha ensenyat algunes coses. La realitat m'ha demostrat que per molta feina que un determinat nen o nena ens porti als mestres, si els seus pares estan disposats a col·laborar amb l'escola, si a casa els esquemes de relació i de límits estan clars, si el nen o la nena viu un equilibri raonable a casa entre llibertats i responsabilitats, la probabilitat que l'evolució del nen o nena a l'escola sigui positiva és molt alta. I, malauradament, la realitat m'ha demostrat també l'altra versió: que quan els pares i mares deleguen a l'escola tota la feina educativa, o encara pitjor, quan critiquen o qüestionen la feina de mestres i professorat davant dels seus fills, les probabilitats d'èxit escolar queden molt reduïdes.

Però com que el coneixement adquirit d'aquesta manera no passa de ser intuïtiu, he sentit la necessitat de corroborar aquestes idees de forma científica, de quantificar d'alguna manera les influències que exerceix l'entorn familiar en l'entorn escolar. Volia saber quins factors resulten veritablement condicionants per a la nostra feina a les escoles. I si són condicionants, en quina mesura ho són.

Amb la finalitat d'aportar elements contrastats, quantificables i objectius, vaig emprendre aquest estudi, producte d'una llicència d'estudis que em va atorgar el Departament d'Educació per al curs 2007-2008. Es tracta de realitzar un treball de camp en vint centres de Catalunya per avaluar i quantificar determinats aspectes de la vida familiar —de la relació dels nens i dels joves amb els seus pares i mares— per posar-los de costat amb determinats aspectes de la vida escolar. Després, amb les eines que ens proporcionen les matemàtiques i l'estadística, s'han d'analitzar els creuaments de resultats amb la finalitat de poder concretar-ne les influències mútues. Els resultats de tot plegat són, en part, els que em podia esperar. Però també n'he obtingut alguns que no m'esperava i d'altres que han estat veritables sorpreses.

### Característiques de la mostra de l'estudi

L'estudi s'ha fet amb una mostra de 995 persones entre els 10 i els 17 anys, que pertanyen a vint centres de Catalunya. L'objectiu era observar dues franges d'edat concretes: joves entre els 11 i els 12 anys, que anomenaré "infants", i joves entre els 15 i els 16 anys, que anomenaré adolescents.

L'estudi  
s'ha fet amb  
una mostra de 995  
joves, distribuïts en  
dues franges d'edat:  
infants d'11 i 12 anys i  
adolescents de 15  
i 16

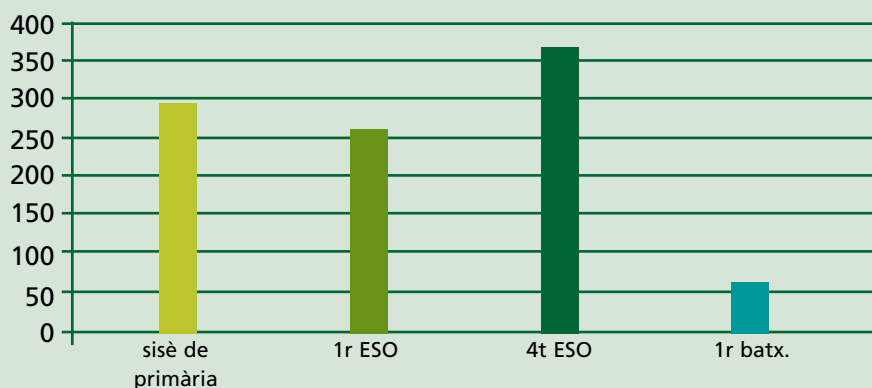
Per tant, s'ha treballat en aules de sisè de primària, de primer d'ESO, de quart d'ESO i de primer de batxillerat. Els centres als quals pertanyen els joves estudiats són els següents: tres centres de primària de doble línia (dues classes de sisè) i un d'una sola línia; quatre escoles rurals, amb una aportació global reduïda d'alumnes (12 alumnes de sisè); set instituts que han aportat alumnes de primer d'ESO i de quart d'ESO o primer de batxillerat; un institut que ha aportat alumnes de quart d'ESO; una escola concertada de primària (sisè curs), una escola concertada de secundària (1r ESO i 4t ESO) i tres escoles concertades de primària i secundària (sisè de primària, quart d'ESO o primer de batxillerat).

El conjunt de centres aporta el nombre de joves que mostren la **taula núm. 1** i el **gràfic núm. 1**.

**Taula 1 ■ Nombre de joves estudiats i distribució per cursos**

	Nombre d'alumnes	Percentatge
Alumnes de centres públics	676	67,9%
Alumnes de centres concertats	319	32,1%
Alumnes de sisè de primària	298	29,7%
Alumnes de 1r d'ESO	268	27,0%
Alumnes de 4t d'ESO	367	37,0%
Alumnes de 1r de batxillerat	62	6,3%

**Gràfic 1 ■ Alumnat distribuït per cursos**



Atès que part de les enquestes es van passar en el primer trimestre del curs 2007-2008, alguns dels alumnes de sisè de primària tenien encara 10 anys i alguns de 4t d'ESO en tenien 14. Alguns dels que repetien 4t d'ESO tenien 13 anys. En conjunt, la distribució d'edats ha estat la que mostra la **taula núm. 2**.

**Taula 2 ■ Edats dels joves estudiats**

Edat	Nombre d'alumnes	Percentatge
10 anys	32	3,2%
11 anys	266	26,7%
12 anys	227	22,9%
13 anys	36	3,6%
14 anys	38	3,8%
15 anys	266	26,7%
16 anys	103	10,4%
17 anys	27	2,7%

Aquesta distribució d'edats té, com s'havia pretès, els seus punts màxims en la franja 11-12 anys i en la de 15-16 anys. Com que vull estudiar i poder comparar els dos grups d'edat, els alumnes de 10 i 13 anys els afegiré al grup d'11-12 anys. Els de 14 i 17, els afegiré al de 15-16 anys. Això ens dona la distribució següent de les dues franges d'edat (**taula núm. 3**).

**Taula 3 ■ Percentatge de distribució dels joves per franges d'edat**

Franjes d'edat	Percentatge
Infants	56,4%
Adolescent	43,6%

### El qüestionari

La recollida de dades, que he seguit personalment, s'ha fet mitjançant un extens qüestionari, d'unes dues-centes preguntes, que l'alumnat ha complimentat anònimament. La majoria de les preguntes estan seqüenciades en quatre respostes possibles. Per raons

d'espai, em centraré en l'anàlisi d'algunes de les preguntes del qüestionari, aquelles que ens proporcionen les variables que m'interessen més de cara a establir les influències que hi ha entre la vida familiar i l'escolar.

El qüestionari proporciona *variables objectives*, que són aquelles que corresponen a un aspecte concret, precís i inqüestionable. Apareixen al principi de l'enquesta i fan referència a les dades generals de la mostra (sexe, grup d'edat, amb qui vius —model familiar—, lloc de naixement).

Les *variables subjectives* són aquelles que no tenen una resposta clara ni inqüestionable. Per exemple, si demanem a l'alumnat que responguin la pregunta "explico a la meua mare què faig amb els amics", la resposta pot ser:

*poques vegades*    ⋮    *de tant en tant*    ⋮    *sovint*    ⋮    *cada dia*

És evident que la frontera entre les diferents respostes té una forta dosi de subjectivitat. Algunes variables s'elaboren a partir de més d'una pregunta de l'enquesta. Els valors de les variables, que s'extreuen de les respostes dels alumnes, els quantifico amb un índex, que va de zero a cent. Tornant a l'exemple anterior, la resposta "cada dia" serà el valor 100, la resposta "sovint" serà el valor 66, la resposta "de tant en tant" serà el valor 33 i la resposta "poques vegades" serà el valor zero. Si una variable s'obté a partir d'un grup de preguntes, se'n fa el promig per obtenir-ne l'índex o valor.

L'alumnat enquestat respon un qüestionari de més de 200 preguntes. Això és, ens proporciona dades extretes de la percepció de l'alumnat

De cap manera no s'ha d'entendre que el "50" com a valor de l'índex d'una variable correspon a "aprobat" o a "nivell satisfactori". Cal comparar l'índex amb la mitjana. Així, en la variable "Conversa amb el pare", un índex 50 es troba clarament per sobre de la mitjana (que és de 37,1 punts), mentre que en la variable "Val la pena estudiar" es troba per sota de la mitjana (que és de 84,5 punts). La **taula núm. 4** mostra les variables subjectives analitzades.

**Taula 4 ■ Variables subjectives**

Àmbit familiar	Àmbit escolar	Àmbit del temps lliure
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Conversa amb la mare</li> <li>• Conversa amb el pare</li> <li>• Confiança en la relació familiar</li> <li>• Límits</li> <li>• Participació en les tasques domèstiques</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Relació amb els estudis (val la pena estudiar; trec o no bones notes; visió dels estudis)</li> <li>• Relació amb el professorat</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Llegeixo per afició</li> <li>• Busco coses a internet</li> </ul>

**Les dades obtingudes en l'estudi**

He analitzat les dades amb el programa "Gandia BarbWin V6". La cota d'error és del 3,14%, el nivell de confiança és del 95%, essent  $p=q=50\%$ . Considero que les diferències de resultats no són significatives quan hi ha una variació inferior a 2 punts. Que les diferències apunten tendència quan hi ha una variació entre 2 i 3 punts. Que són diferències significatives si hi ha una variació entre 3 i 8 punts, diferències rellevants si hi ha variacions entre 8 i 15 punts i diferències molt rellevants quan les variacions són superiors a 15 punts.

**Variables objectives**

Comencem amb les variables objectives. La **taula núm. 5** mostra la distribució dels nens i nenes i adolescents segons el sexe.

**Taula 5 ■ Sexe dels individus de la mostra**

	Nenes i noies	Nens i nois
Infants	274	286
Adolescents	207	228
<b>TOTAL</b>	<b>481</b>	<b>514</b>

La **taula núm. 6** mostra la tipologia familiar. El model familiar que predomina és el tradicional, format pel pare, la mare i els fills.

**Taula 6 ■ Tipologia familiar**

Amb qui vius	Percentatge
Amb la mare i el pare	78,3%
Amb la mare	13,4%
Amb el pare	2,3%
Meitat a cada casa	4,2%
Amb altres persones	0,8%
No contesta	1,0%

La **taula núm. 7** mostra l'agrupació de l'alumnat segons el seu origen. Com es pot observar, el 16,1% de l'alumnat ha nascut fora d'Espanya. La diversitat de tipologies d'escola fa que el percentatge de nascuts fora de Catalunya i d'Espanya es mogui entre el 64% i el 2%, segons l'escola estudiada.

**Taula 7 ■ Origen de l'alumnat**

Lloc de naixement	Freqüències	Percentatges
A la mateixa comarca on vius ara	637	64,1%
En una altra comarca de Catalunya	179	18,0%
En una altra regió d'Espanya	14	1,4%
En un altre país d'Europa	41	4,1%
En un país d'Àfrica	18	1,8%
En un país d'Amèrica	76	7,6%
En un país d'Àsia o Oceania	26	2,6%
No contesta	4	0,4%

Malgrat el que pugui semblar d'entrada, les dades objectives d'aquestes dues taules no deixen de ser ambigües. Per exemple, no queda clar si tots els nascuts a l'Àsia, posem per cas, formen part del que entenem com a immigració, ja que s'inclouen també en aquest grup els infants que provenen de l'adopció. Els col·lectius petits (els que viuen només amb el pare, els que viuen amb d'altres persones, els nascuts a l'Àfrica o a Àsia, etc.) no tenen un valor estadístic fiable perquè la mostra és massa reduïda.

El 16,1%  
de l'alumnat  
estudiat no  
ha nascut a  
Espanya

### Variables subjectives de l'àmbit familiar

Les variables subjectives corresponents les converses mantingudes amb la mare i el pare es recullen a partir de les preguntes del qüestionari que apareixen a la **taula núm. 8**.

**Taula 8 ■ Preguntes referides a la conversa amb la mare i amb el pare**

#### De quins temes parles amb la mare i el pare

Amb la mare parlem de...	poques vegades	de tant en tant	sovint	quasi cada dia
Com va el cole, els estudis, les classes...				
Què faig amb els amics				
Els meus problemes i el que em preocupa				
Programes de la televisió				
Temes d'actualitat i coses del món				
Els nois o noies que m'agraden				

Amb el pare parlem de...	poques vegades	de tant en tant	sovint	quasi cada dia
Com va el cole, els estudis, les classes...				
Què faig amb els amics				
Els meus problemes i el que em preocupa				
Programes de la televisió				
Temes d'actualitat i coses del món				
Els nois o noies que m'agraden				

Estableixo un índex per a cada jove del seu nivell de conversa amb la mare i el pare, que és 0 si ha respost "poques vegades" a totes les preguntes i 100 si ha respost "cada dia" a totes, amb el valor proporcional que resulta de les altres respostes. Els valors que aporta l'estudi en aquesta variable són els que apareixen a la **taula núm. 9**.

**Taula 9 ■ Valors obtinguts en la conversa amb la mare i el pare**

	Amb la mare	Amb el pare
Índex mitjà	44,4	37,1
Mitjana dels infants	44,8	38,6
Mitjana dels adolescents	43,8	35,2
Mitjana de les noies	48,0	37,0
Mitjana dels nois	41,0	37,2

S'observen diferències significatives entre l'índex de conversa amb el pare i la mare, molt més acusada en les noies. En general, totes les franges d'edat parlen més amb la mare que amb el pare. En el cas dels nois, però, la diferència és molt menor. Hi ha un descens de l'índex en els adolescents respecte als infants, però no és significatiu. La conversa amb el pare apunta a una tendència.

**Els infants i els adolescents parlen més amb la mare que amb el pare**

Les variables subjectives corresponents a la confiança en la relació familiar i els límits que posa la família es recullen a partir de les preguntes del qüestionari que apareixen a la **taula núm. 10**.

**Taula 10 ■ Preguntes referides a la confiança en la relació familiar i els límits que posa la família**

Variable: confiança en la relació familiar

Com definiries...?	no ho sé	no gaire bona	bona	molt bona
La relació que tinc amb la mare				
La confiança mútua que tenim la mare i jo				
La relació que tinc amb el pare				
La confiança mútua que tenim el pare i jo				
La relació que tinc amb els germans				
La relació que tinc amb els avis				
La relació que tinc amb els cosins				

## Variable: límits

Allò que els pares volen saber	mai	de vegades	sovint	sempre
Els pares volen saber amb quins amics vaig				
Els pares volen saber què he fet i on he anat				
Els pares volen saber a quina hora tornaré				
Quan quedo amb els pares de tornar a una hora ho compleixo				
Si he de tornar més tard truco per avisar				
Als pares els importa com vesteixo o com vaig				
Els pares volen saber què miro a la tele				
Els pares volen saber com utilitzo internet				

Els valors que aporta l'estudi en aquesta variable són els que apareixen a la **taula núm. 11**.

**Taula 11 ■ Valors obtinguts en la confiança en la relació familiar i els límits que posa la família**

	Confiança en la relació familiar	Límits
Mitjana	76,5	65,9
Infants	80,8	70,5
Adolescents	71,0	59,9
Noies	75,3	68,5
Nois	76,3	63,4

## Segons el model familiar:

Viu amb...	Confiança en la relació familiar	Límits
Pare i mare	76,6	66,7
Mare	71,2	62,9
Pare	73,0	64,3
Meitat del temps a cada casa	77,1	62,7

Les dades ens permeten afirmar que la família posa més límits als infants que als adolescents (la diferència és rellevant) i que les noies els tenen més marcats que els nois (la diferència és significativa). Pel que fa a la confiança en la relació familiar, els infants

en tenen més que els adolescents (la diferència és rellevant), mentre que en aquest cas no hi ha diferències significatives entre els nens i les nenes.

La família posa més límits als infants que als adolescents. I marca més a les noies que als nois

### Variables subjectives de l'àmbit escolar

Les variables subjectives corresponents a l'àmbit escolar es recullen a partir de les preguntes del qüestionari que apareixen a la **taula núm. 12**.

### Taula 12 ■ Preguntes referides a l'àmbit escolar

#### Variable: la meua relació amb els estudis

Com veus els teus estudis...?	mai	poc	bastant	quasi sempre
A l'escola aprenc bastant				
Penso que val la pena estudiar				
Faig els deures				
Estudio per als exàmens				
Trec bones notes				
Trec les notes que em mereixo				
M'interessa el que fem a classe				
A casa m'ajuden amb els estudis				

#### Variable: relació amb el professorat

I sobre els professors...	gens	poc	bastant	quasi sempre
M'agraden els professors que tinc				
Crec que els professors em valoren				
Tinc confiança en els professors				

La variable "Val la pena estudiar" correspon a la pregunta amb la mateixa formulació. La resposta "mai" ha estat absolutament minoritària, de manera que els valors d'aquesta variable són força alts, ja que es mouen entre "bastant" i "quasi sempre". Això demostra, doncs, que malgrat les dificultats del dia a dia que vivim mestres i professorat, la realitat és que l'alumnat considera molt majoritàriament que val la pena estudiar.

Les dades mostren que l'alumnat considera molt majoritàriament que val la pena estudiar

Com és obvi, la variable "Trec bones notes" no pretén avaluar el nivell de coneixements, sinó la percepció que té l'alumnat dels seus resultats escolars. La majoria dels estudiants declara que "alguna vegada" treuen bona nota, per la qual cosa defugen també la resposta "mai".

La variable "Visió dels estudis" s'extreu del primer bloc de preguntes de la **taula núm. 12**. Dóna una idea força completa de la percepció que té l'alumnat dels seus estudis, del que aprèn i fa a la classe i/o a casa i dels seus resultats acadèmics.

La variable "Relació amb el professorat" s'obté a partir de les tres preguntes que mostra el segon bloc de la **taula núm. 12**. La relació mitjana amb el professorat es mou al voltant dels 66 punts, que corresponen a la resposta "bastant". Crec que per a mestres i professorat aquest valor ha de ser un bon punt de partida: el nostre alumnat ens valora raonablement bé, en conjunt.

**Taula 13 ■ Valors obtinguts en les variables de l'àmbit escolar**

	Val la pena estudiar	Trec bones notes	Visió dels estudis	Relació amb el professorat
Mitjana	84,5	69,5	72,8	66,4
Infants	87,6	75,2	77,8	74,0
Adolescents	80,7	62,3	66,5	56,8
Noies	87,2	71,3	75,2	68,1
Nois	82,0	67,9	70,7	64,8

#### Segons el model familiar

Amb el pare i mare	84,6	71,2	73,7	66,7
Amb la mare	83,2	65,0	68,8	63,9
Amb el pare	87,0	62,0	72,8	63,5
Meitat del temps a cada casa	89,0	63,4	72,5	70,5

## Segons el lloc de naixement

A la mateixa comarca on visc	84,5	71,0	73,2	66,2
Un altre país d'Europa	85,0	61,5	70,5	63,4
Un país d'Àfrica	77,0	62,7	67,8	64,9
Un país d'Amèrica	80,0	64,4	69,6	67,7
Un país d'Àsia	75,0	53,0	64,3	69,2

Com era d'esperar, els infants solen donar uns índex més alts que els adolescents (hi ha entre 7 i 17 punts entre uns i altres, per tant, les diferències són significatives o rellevants) i les noies uns índex més alts que els nois (entre 3 i 5 punts, per tant les diferències són significatives).

Declaren treure més bones notes els infants, que viuen amb el pare i la mare i nascuts a Catalunya

Pel que fa als models familiars, tot hi haver-hi oscil·lacions, les diferències respecte a la mitjana no són massa grans pel que fa a l'actitud ("Val la pena estudiar"), ni a la visió dels estudis ni a la relació amb el professorat, però les diferències són significatives pel que fa a les notes, en favor dels qui viuen amb el pare i la mare.

Pel que fa al lloc de naixement, observem que els nascuts a Catalunya donen un índex més elevat en moltes variables, com era d'esperar ateses les dificultats d'adaptació i idiomàtiques de molts dels nascuts a fora. Aquestes dificultats són més acusades en el cas dels asiàtics, que ben segur que és el col·lectiu d'aquest estudi que, en conjunt, portava menys temps escolaritzat al nostre país.

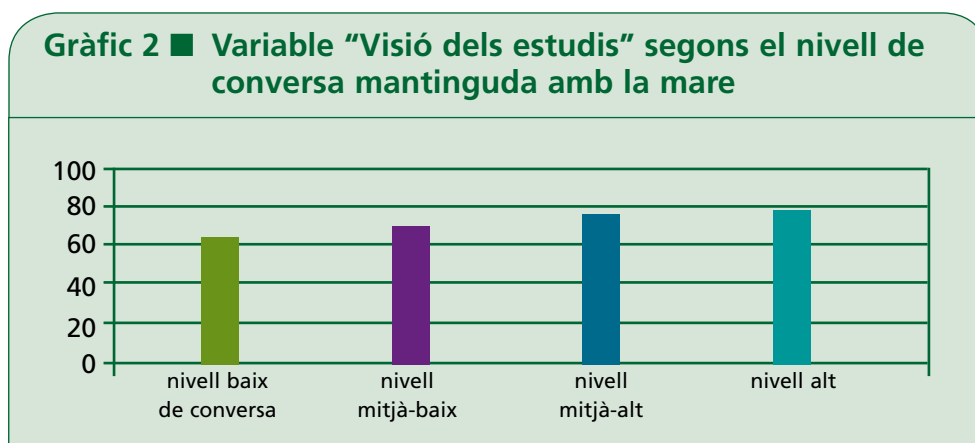
Els adolescents tenen una visió més negativa dels estudis que no pas els infants

És bo d'observar que, pel que fa a la "relació amb el professorat", els nascuts a fora no donen pas índexs més baixos i que, en general, valoren bé el professorat, fins i tot per sobre de la mitjana. Això ens indica que en els centres amb un nombre significatiu d'alumnat immigrant, tot i obtenir índexs més baixos en els indicadors escolars, la tasca d'integració i cohesió social duta a terme pel professorat i l'adaptació de l'alumnat immigrant al nou entorn escolar són prou bones.

### El creuament de dades

Analitzaré ara la influència que tenen les variables de la relació familiar en les variables escolars, el punt clau d'aquest estudi, que és el que li dóna veritablement sentit. Per fer-ho, he establert quatre grups o nivells entre l'alumnat per a cada una de les variables de la relació familiar (Conversa amb la mare i el pare / Confiança en la relació familiar / Límits): el nivell baix, el nivell mitjà-baix, el nivell mitjà-alt i el nivell alt. Després, observo els valors de les variables de l'àmbit escolar que corresponen a cada un d'aquests nivells. Ho faré només amb la variable "Visió dels estudis" perquè és la més completa, ja que inclou, entre d'altres, les variables "Val la pena estudiar" i "Trec bones notes". Anomeno "diferencial" la diferència que hi ha entre el valor mitjà de la variable "Visió dels estudis" entre el grup de nivell baix i el grup de nivell alt.

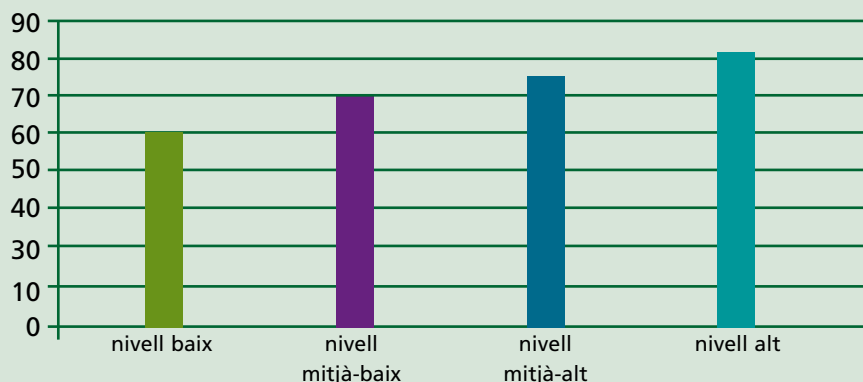
El **gràfic núm. 2** mostra els valors de la variable "Visió dels estudis" segons el nivell de conversa mantinguda amb la mare. El diferencial és de 14 punts (65 per al nivell baix i 79 per al nivell alt). Els diferencials són similars amb les dades obtingudes segons el nivell de conversa mantinguda amb el pare.



El **gràfic núm. 3** mostra els valors de la variable "Visió dels estudis" segons el nivell de confiança en la relació familiar. El diferencial és de 21 punts (60 per al nivell baix i 81 per al nivell alt).

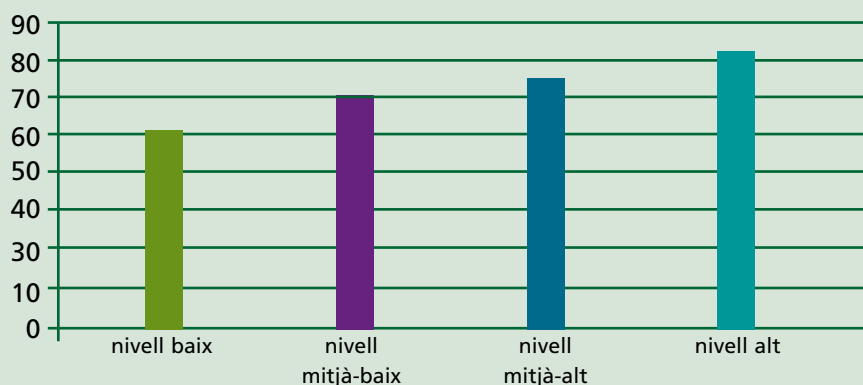
La visió dels estudis és més positiva si el nivell de confiança en la relació familiar és alt

**Gràfic 3 ■ Variable “Visió dels estudis” segons el nivell de confiança en la relació familiar**



El **gràfic núm. 4** mostra els valors de la variable “Visió dels estudis” segons els límits que posa la família. El diferencial és de 22 punts (61 per al nivell baix i 83 per al nivell alt). L'alumnat amb un nivell de límits alt a casa té un índex molt superior en la variable “Visió dels estudis”.

**Gràfic 4 ■ Variable “Visió dels estudis” segons el nivell de límits que posa l'estructura familiar**



Les variables subjectives corresponents a la participació en les tasques domèstiques i a l'àmbit del temps lliure també tenen repercussions molt interessants en la vida escolar. Les preguntes que corresponen a aquestes variables les mostren la **taula núm. 14** i la **taula núm. 15**.

**Taula 14 ■ Preguntes de variables subjectives corresponents a la participació en les tasques domèstiques**

Variable: participació en les tasques domèstiques

Participes en les següents feines de casa?	mai	de tant en tant	dos o més cops a la setmana	cada dia
Parar o desparar taula				
Rentar plats o posar el rentavaixelles				
Preparar el dinar o sopar per a tu				
Preparar el dinar o sopar per als altres de casa				
Anar a llençar les escombraries				
Fer la neteja de la teva habitació				
Fer la neteja de la resta de la casa				
Rentar la roba o posar la rentadora				

**Taula 15 ■ Preguntes de variables subjectives corresponents a l'àmbit del temps lliure**

Variable: llegeixo per afició

	mai o molt poc	un o dos cops a la setmana	diversos cops a la setmana	quasi cada dia
Llegeixo per afició				

Variable: uso internet

	mai	algun dia	una mica cada dia	bastant
Busco coses a internet				

Pel que fa a la participació en les tasques domèstiques, les nenes i noies donen un índex del 42,3 i els nois i nens un del 37,5. Només en la tasca "Treure les escombraries" els nens i nois obtenen un índex superior.

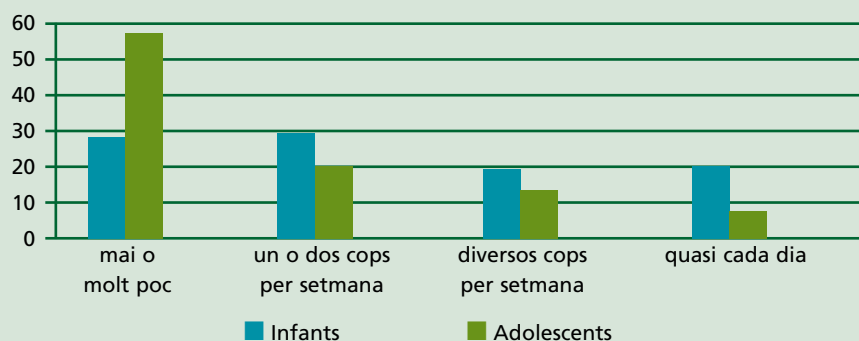
Participar en les tasques de casa fa millorar significativament la variable "Val la pena estudiar" (de 7 punts), la de "Visió dels estudis" (de 5 punts) i la de "Relació amb el professorat" (11 punts), però no la variable "Trec bones notes".

Participar en les tasques domèstiques millora significativament l'opinió que val la pena estudiar i la relació amb el professorat

L'estudi constata que els infants llegeixen més que els adolescents

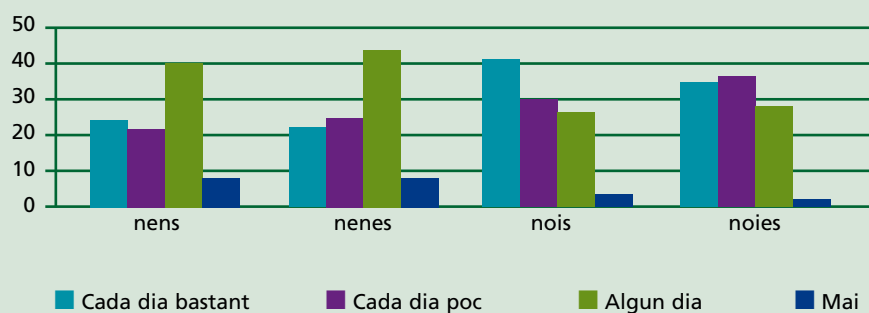
El **gràfic núm. 5** mostra els valors de la variable "Lectura" per grups d'edat. Es pot observar un descens alarmant de l'índex de lectura en els adolescents: el 57% diuen que llegeixen per afició "mai o molt poc". Les diferències en la variable "Visió dels estudis" segons si llegeixen mai o quasi cada dia és de 12 punts.

**Gràfic 5 ■ Variable "Lectura" per grups d'edat**



Pel que fa a l'ús d'internet, es pot observar que creix amb l'edat, sobretot en els nois. En síntesi, podem afirmar que l'ús freqüent d'internet no millora ni la variable "Visió dels estudis" ni la de "Trec bones notes".

**Gràfic 6 ■ Variable "Ús d'internet" per sexes i edat**



Tot i que no he inclòs en aquest resum les variables "Ús del mòbil", "Ús de la televisió" o "Ús de les videoconsols", es pot avançar que:

- L'ús freqüent del mòbil coincideix amb els índex més baixos de les diferents variables. La resposta "cada dia bastant" fa baixar 3 punts la variable "Visió dels estudis" i 8 punts la variable "Trec bones notes".
- L'ús moderat de la televisió (l'opció "cada dia poc") obté els millors resultats en algunes variables, tot i que l'estudi detecta una influència d'aquesta variable menor de l'esperada.
- L'ús freqüent de la videoconsola empitjora alguns resultats. La variable "Visió dels estudis" baixa 7 punts i la variable "Trec bones notes" en baixa 6.

L'ús freqüent d'internet no millora ni les notes ni la visió dels estudis

## Conclusions

De tot el que acabo d'exposar podem deduir quins factors tenen una major influència en la vida escolar dels alumnes. La **taula núm. 16** mostra la influència que tenen les variables de relació familiar en les variables de l'àmbit escolar. La xifra indica la diferència de punts que hi ha entre el grup de nivell baix i el grup de nivell alt.

**Taula 16 ■ Influència de les variables subjectives familiars en l'àmbit escolar (diferencial entre el nivell baix i el nivell alt)**

	Val la pena estudiar?	Trec bones notes	Visió dels estudis	Relació amb el professorat
Conversa amb la mare	15	11	14	16
Conversa amb el pare	12	13	14	11
Confiança en la relació familiar	18	21	21	24
Límits	18	19	22	18
Participació en les tasques domèstiques	7	No significatiu	5	11

La **taula núm. 17** mostra la influència que tenen en l'àmbit escolar les variables objectives de l'edat, el sexe, el model familiar i el lloc de naixement. La xifra indica la diferència de punts que hi ha entre el grup de nivell baix i el grup de nivell alt.

**Taula 17 ■ Influència de les variables objectives en l'àmbit escolar (diferencial entre el nivell baix i el nivell alt)**

	Val la pena estudiar?	Trec bones notes	Visió dels estudis	Relació amb el professorat
Infants-adolescents (els infants tenen l'índex sempre més elevat)	7	13	11	17
Noies-nois (les noies tenen l'índex sempre més elevat)	5	3	4,5	3
Model familiar (diferències màximes entre models)	6	8	5	6
Lloc de naixement (diferències entre nascuts a Catalunya i a d'altres països)	-3	-7	-4	0

Aquesta quantificació de les influències família-escola ens permeten concloure que alguns aspectes de les relacions entre els progenitors i els seus fills i filles són absolutament rellevants pel que fa a la adaptació escolar de l'alumnat, a la seva actitud envers l'estudi i envers el professorat i també al seu rendiment acadèmic. Els aspectes familiars són, per ordre d'influència, molt rellevants, rellevants i significatius.

### **Taula 18 ■ Grau d'influència dels aspectes familiars en l'àmbit escolar**

#### **Molt rellevants**

##### **Límits**

Diferencial al voltant de 20 punts

Recollits a l'estudi amb vuit preguntes sota el títol "d'allò que els pares volen saber"

##### **Confiança en la relació familiar**

Diferencial al voltant de 20 punts

Confiança amb la mare i el pare, relació amb els progenitors i amb els germans i la resta de familiars

#### **Rellevants**

##### **Conversa**

Amb la mare i amb el pare

Diferencials entre 12-15 punts

##### **Grups d'edat**

Diferencials entre 7 i 17 punts entre infants (11-12 anys) i adolescents (15-16 anys)

#### **Significatives**

##### **Sexe**

Diferencials al voltant de 4-5 punts entre nois i noies

##### **Model familiar**

Diferencials al voltant dels 6 punts

##### **Lloc de naixement**

Diferencials al voltant dels 5 punts

Les variables "Visió dels estudis", "Trec bones notes", "Val la pena estudiar" o "Relació amb el professorat" tenen els valors mitjans que ja hem descrit i una desviació típica que es mou entre els 15 i 25 punts, segons la variable. Per tant, atès que les variables tenen una distribució que recorda força la distribució normal (Campana de Gauss), es pot afirmar que el fet de tenir a casa un nivell alt de les variables "Límits", "Conversa" o "Confiança en la relació" fa avançar en un 33% la posició relativa de l'alumne/a en els seus índex escolars.

És a dir, que dos alumnes amb unes aptituds i capacitats similars i amb situacions objectives personals i familiars equivalents poden tenir diferències en el seu rendiment escolar, la seva actitud i la seva visió del professorat que en situï l'un un 33% per sobre de l'altre en un hipotètic rànquing d'adaptació escolar, segons quins siguin a casa seva els nivells de conversa amb el pare i la mare, els límits marcats per la família i la seva confiança en la relació familiar.

La confiança en la relació familiar fa avançar en un 33% el rendiment escolar de l'alumnat

Aquesta constatació es manté en qualsevol subgrup de la mostra: es dóna tant en infants com en adolescents, tant en nois com en noies. Es dóna també en cada una de les escoles analitzada per separat i es dóna en qualsevol subgrup estadísticament significatiu que observem (a partir de 100 alumnes).

Conclouré aquesta breu descripció amb **quatre remarques** que em semblen fonamentals.

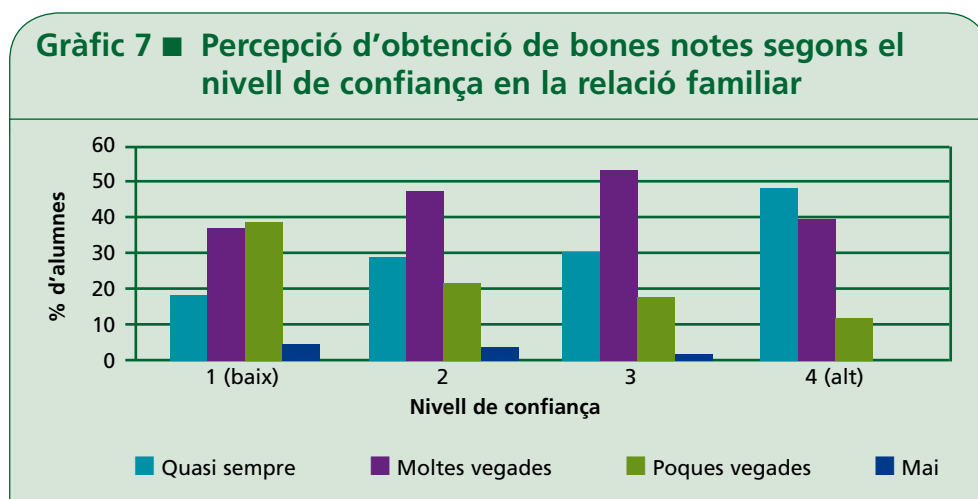
### 1. La influència en la vida escolar d'alguns aspectes de la vida familiar és un factor clau

Sovint, des de diferents àmbits es volen millorar determinats aspectes escolars: les competències en diferents àrees, els resultats en l'estudi PISA, la comprensió lectora... però es constata que incidint només en els centres educatius la cosa es fa molt difícil o bé que un increment significatiu de la inversió educativa no millora de forma clara els resultats obtinguts.

Els resultats de l'estudi que presento mostren que la clau es troba segurament en l'estructuració de la societat, en la manera familiar de viure i de treballar, que ha de permetre que la convivència entre pares i fills trobi l'espai per crear el coixí afectiu i relacional necessari per potenciar l'èxit escolar. Les dades

La probabilitat d'èxit escolar és molt alta quan el coixí emocional familiar és elevat

que he recollit mostren que la probabilitat d'èxit escolar és molt alta quan el coixí emocional familiar és elevat, però que baixa fins un 60% quan no ho és (**gràfic núm. 7**).



Podem observar que amb un nivell 4 (alt) de confiança en la relació familiar, només un 12% de l'alumnat diu que poques vegades treu bones notes. En canvi, de l'alumnat amb un nivell 1 (baix) de confiança en la relació familiar, un 40% diu que "mai" o que "poques vegades" treu bones notes.

Els índexs d'abandonament o de poc èxit escolar es troben fortament condicionats per una manca de coixí emocional familiar, entenent com a tal la suma de les diferents variables estudiades. Per tant, és evident que la solució passa per implantar polítiques i actuacions que depassin molt l'àmbit escolar i que han d'involucrar tota la societat.

## 2. Es mantenen encara moltes diferències en la manera com el binomi llibertat-responsabilitat s'aplica a nois i a noies

A les noies se'ls demana més responsabilitat (a les cases en les tasques domèstiques, per exemple) i se les controla més (a l'hora de fixar límits). El que cal no és igualar les noies als nois sinó a l'inrevés, igualar els nois a les noies: possiblement aquests veurien incrementats alguns índexs d'adaptació escolar si a casa se'ls exigís més (com es fa amb les noies) i els pares i mares els marquessin més els límits, es preocupessin més per allò que fan o per allà on van.

Una conclusió de l'estudi és que cal igualar els nois a les noies: donar-los més responsabilitats familiars i posar-los més límits

### **3. Cal una anàlisi profunda del fet que l'increment de l'ús d'internet entre els 11-12 anys i els 15-16 anys vagi paral·lel a un descens dràstic de l'índex de lectura**

No seria la primera vegada que determinades línies de treball en l'àmbit educatiu s'han de corregir al cap d'un temps. No estic dient que no s'hagi d'introduir la tecnologia informàtica a l'ensenyament, però l'estudi sembla indicar que l'increment del seu ús va paral·lel a un descens en l'índex de lectura. Potser aquí es trobaria la raó del baix índex de comprensió lectora que el nostre alumnat obté en algunes avaluacions de sistema educatiu.

Davant de la pantalla es llegeix de manera diferent que sobre el paper. L'ordinador predispone a una lectura ràpida, obliqua i entre línies i a un canvi ràpid de pantalla. Aquesta mecànica va en detriment de la lectura reflexiva, pausada i que aprofundeix en el text.

Segons l'estudi,  
l'increment de l'ús  
d'internet va paral·lel a  
un descens en l'índex  
de lectura

### **4. La majoria d'alumnat manifesta una actitud positiva envers l'estudi, l'escola i el professorat.**

Malgrat la pluja mediàtica que mostra massa sovint els aspectes negatius de la vida escolar al nostre país, l'estudi que he emprès demostra que la realitat no és pas tan negativa: en general l'alumnat considera molt majoritàriament que val la pena estudiar i manté una valoració positiva de com són les seves relacions amb els mestres i el professorat.